

**Beleidsnota
Onderwijsachterstandenbeleid
Gemeente Teylingen 2020-2023**

Inhoud

Voorwoord	3
Aanleiding.....	4
Landelijke ontwikkelingen.....	4
Lokale ontwikkelingen.....	4
Cijfers in Teylingen	5
Aangrenzend beleid.....	5
Wat gaan we ervoor doen?	7
1. Voorschoolse Educatie (VE).....	7
Kader	7
Doelgroepdefinitie.....	7
Toeleiding	8
Ouderbetrokkenheid	9
Integraal VE-programma	10
Externe zorgstructuur.....	10
Interne kwaliteitszorg.....	11
Doorgaande lijn	12
Resultaten.....	12
Coördinatie en uitvoering.....	13
2. Onderwijs aan nieuwkomers.....	14
Primair Onderwijs.....	14
Voortgezet Onderwijs.....	14
Kopklas	15
3. Leesbevordering en leesplezier	16
BoekStart	16
VoorleesExpress	16
Financiën	17
Verklarende woordenlijst.....	18
Bijlage 1	20

Voorwoord

In het Collegewerkprogramma 2018-2022 hebben we aangegeven onderwijs te zien als investering tot succes en persoonlijke groei (actie E19). We willen ieder kind maximale kansen geven om zich optimaal te ontwikkelen. We doen dat samen met veel partijen in Teylingen. Het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (OAB) is een van de vele terreinen waarmee wij beogen kinderen dergelijke kansen te bieden. Dit beleid richt zich op het verminderen en voorkomen van onderwijs- en ontwikkelingsachterstanden, in het bijzonder op (risico's op) (taal)achterstand. Met onze inzet via OAB willen wij investeren in het voorkomen van onderwijsachterstanden door extra ondersteuning te bieden aan kinderen in de leeftijd 0– 12 met een (risico op) een onderwijsachterstand.

Landelijke ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat we het huidige VE beleid tegen het licht hebben gehouden en hebben uitgebreid naar een beleid onderwijsachterstanden, wat breder is dan alleen het Voorschoolse Educatiebeleid.

Gelijke kansen in het onderwijs vinden we belangrijk. Het onderwijsachterstandenbeleid heeft een preventieve werking en raakvlakken met jeugdbeleid en armoedebelid. Preventie en vroegsignalering zijn belangrijke onderdelen van deze onderwerpen en kunnen elkaar door die raakvlakken versterken. Kortom, door inzet op het voorkomen van (risico's op) (taal)achterstand, kun je in een later stadium noodzakelijke jeugdhulp of voorkomende armoede tegengaan.

Ik dank alle partijen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze notitie!

Arno van Kempen

Wethouder onderwijs

Aanleiding

Diverse ontwikkelingen hebben ertoe geleid het huidige onderwijsachterstandenbeleid van de gemeente Teylingen onder de loep te nemen, te evalueren en opnieuw op papier te zetten. Deze ontwikkelingen worden in dit hoofdstuk toegelicht.

Landelijke ontwikkelingen

Asschergelden

In 2016 is het Rijk begonnen met een regeling waarbij 30 miljoen euro beschikbaar wordt gesteld aan gemeenten voor het uitbreiden van het voorschoolse aanbod voor peuters waarvan de ouders geen recht op kinderopvangtoeslag hebben. Deze gelden staan ook wel bekend als de 'Asschergelden'. Gemeente Teylingen gebruikt dit geld om peuteropvangplekken binnen de kinderopvang te realiseren voor ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag zijn ouders waarvan één van de twee niet werken of studeren.

Harmonisatie Peuterspeelzalen en kinderopvang

Op 1 januari 2018 is de Wet harmonisatie kinderopvang in werking getreden. Deze wet heeft gezorgd voor de gelijkschakeling van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang, op het gebied van kwaliteitseisen en financiering. Gevolg hiervan was dat de jaarlijkse exploitatiesubsidie die de gemeente Teylingen gaf aan de 3kernen, de organisatie die het peuterspeelzaalwerk uitvoerde voor de gemeente Teylingen, omgezet moest worden naar een subsidieregeling voor ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag. Deze omzetting is geruisloos verlopen.

Afschaffing gewichtenregeling

Per 1 januari 2019 heeft het ministerie van OCW een nieuw onderwijsachterstandenbeleid ingevoerd. Hierbij is de gewichtenregeling vervangen voor een model van het CBS op basis waarvan risico's op achterstanden bij kinderen in beeld worden gebracht. Dit nieuwe model heeft tot een herverdeling van de middelen geleid. De gemeente Teylingen gaat er over een periode van vier jaar op achteruit, van 88.000 euro per jaar naar 64.000 euro per jaar. Dit heeft aanleiding gegeven tot het evalueren van de huidige regeling, zodat we kunnen blijven doen wat werkt.¹

Lokale ontwikkelingen

Collegeprogramma Vitaal Teylingen

In het collegeprogramma Vitaal Teylingen is afgesproken dat we het Voorschoolse Educatiebeleid blijven uitvoeren zoals het nu is opgezet. Het VE-beleid van de gemeente Teylingen is vijf jaar geleden ingezet en functioneert goed. Daarom is het huidige beleid geëvalueerd en wordt het, met enige kleine aanpassingen, de komende jaren voortgezet.

¹ De evaluatie is bijgevoegd in bijlage 1.

Cijfers in Teylingen²

Het CBS heeft een dashboard ontwikkeld in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap waarin de spreiding van kinderen met een risico op onderwijsachterstanden in kaart worden gebracht op wijkniveau.

Totaal aantal kinderen in Teylingen 2,5 tot 13 jaar	3575
Totaal aantal kinderen in Teylingen vallend onder de landelijke doelgroep onderwijsachterstanden	210
Peuters	
Aantal peuters in Teylingen (2,5 tot 4 jaar)	540
Aantal peuters in Teylingen vallend onder de landelijke doelgroep onderwijsachterstanden	25
Aantal daadwerkelijk geïndiceerde peuters in Teylingen	41

Toelichting: om te bepalen welke kinderen een verhoogd risico op een onderwijsachterstand hebben, wordt gebruik gemaakt van een model. Hierin worden omgevingskenmerken gebruikt die volgens het CBS het risico van een kind op een onderwijsachterstand voorspellen. Dit betekent niet dat al deze kinderen met een risico op een achterstand ook daadwerkelijk een achterstand hebben. Anderzijds is het mogelijk dat kinderen die volgens dit model geen risico op een achterstand hebben, in praktijk toch een achterstand kunnen hebben. Deze cijfers zijn daarom richtlijnen waarmee we werken. Het aantal feitelijk geïndiceerde doelgroepeuters in Teylingen (41 peuters) ligt hoger dan het aantal peuters dat volgens het dashboard een risico loopt op een achterstand (25 peuters). Het is niet bekend of de kinderen die onder de landelijke doelgroep vallen ook daadwerkelijk geïndiceerd zijn met een achterstand, omdat de informatie in het dashboard niet terug is te leiden naar personen.

Aangrenzend beleid

Jeugdbeleid

Het onderwijsachterstandenbeleid grenst op veel punten aan het jeugdbeleid. Het doel van het onderwijsachterstandenbeleid is om al op zo jong mogelijke leeftijd kinderen te ondersteunen zodat gelijke kansen worden gecreëerd voor ieder kind. De verbinding begint al bij de Jeugdgezondheidszorg, waar de kinderen geïndiceerd worden voor voorschoolse educatie, wanneer er een achterstand wordt opgemerkt. Zodra een kind wordt begeleid door een tutor vindt er ook nog regelmatig contact en afstemming plaats tussen JGZ, tutor en kinderopvang.

Het onderwijsachterstandenbeleid heeft een preventieve werking. Er wordt namelijk samen met kinderen en ouders gewerkt om achterstanden in te lopen, om erger op latere leeftijd te voorkomen. Toch is het niet altijd zo dat (jeugd)zorg helemaal voorkomen kan worden. In dat

² Peildatum 1 oktober 2017

geval ondersteunt de VE-tutor bij het vinden van juiste hulp en indien nodig een passende onderwijsplek.

Armoedebeleid

Voor- en vroegschoolse educatie wordt genoemd in het armoedebeleid van Teylingen. De peuteropvangsubsidie is namelijk één van de regelingen om peuteropvang toegankelijk te maken voor ieder kind, ongeacht het inkomen van de ouders. Daarnaast legt het CBS een relatie tussen ouders in schuldhulpverlening en het risico op een onderwijsachterstand bij hun kinderen. Het is daarom belangrijk om in het onderwijsachterstandenbeleid de financiële drempel naar peuteropvang, voor alle ouders zo laag mogelijk te maken.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Voorschoolse Educatie (VE)

Kader

Vijf jaar geleden heeft de gemeente Teylingen de VE-tutor geïntroduceerd op de voorscholen. In Teylingen volgt ieder kind op de voorschool een VE-programma, waarbij het kind zich spelenderwijs op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel en motoriek ontwikkelt. De VE-tutor is hierop een aanvulling voor kinderen waarbij een achterstand wordt geconstateerd op één van deze vier gebieden. De VE-tutor zorgt voor individuele begeleidingsmomenten van de peuter, in of buiten de groep. De tutor observeert het kind als er zorgen zijn, maakt een handelingsplan en werkt met de peuter aan de gestelde doelen. Ook speelt de tutor een rol in de warme overdracht naar de basisschool.

In de afgelopen vijf jaar heeft het tutorschap zich ontwikkeld tot een stevig netwerk rondom de voorscholen in Teylingen. Het is daarom de wens dit beleid voort te zetten en waar nodig te verstevigen. Uit een enquête onder de tutoren kwam met name de wens om de komende jaren meer in te zetten op ouderbetrokkenheid. Daar wordt in deze beleidsnotitie extra aandacht aan besteed.

Doelgroepdefinitie

Voor- en voorschoolse educatie is bedoeld voor peuters en kleuters met een ontwikkelingsachterstand of een risico daarop. Om vroeg te beginnen met het tegengaan van die achterstand hebben gemeenten de verantwoordelijkheid een voorschools aanbod te realiseren voor kinderen in de leeftijd 2,5 tot 4 jaar die tot de doelgroep van voor- en voorschoolse educatie behoren. Gemeenten krijgen hiervoor middelen van het Rijk beschikbaar gesteld. Voorheen werd de gewichtenregeling gebruikt om de hoogte van de Rijksuitkering te bepalen, waarbij op basis van het opleidingsniveau van ouders een specifieke uitkering werd toegekend aan gemeenten.

Sinds 1 januari 2019 maakt het Rijk gebruik van een andere berekeningssystematiek, een CBS-indicator, waarbij gebruik wordt gemaakt van centraal beschikbare data bij het CBS.

Voorheen waren de kinderen met een leerlinggewicht onderdeel van de doelgroepdefinitie van de gemeente Teylingen. Dit betekent dat kinderen met een leerlinggewicht recht hadden op een VE-plek. Nu het leerlinggewicht geen rol meer speelt in de toekenning van onderwijsachterstandsmiddelen en de leerlinggewichten zelfs niet meer worden gemeten, ligt het voor de hand de doelgroepdefinitie aan te passen en het leerlinggewicht uit de doelgroepdefinitie te verwijderen. Voor de omvang van de doelgroep zal dit geen verschil maken.

In Teylingen werken alle voorscholen met een VE-programma. Elk kind in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar krijgt daarom een vorm van voor- en voorschoolse educatie. Voor de kinderen die onder de doelgroepdefinitie vallen doen we echter meer. De kinderen die een feitelijke achterstand hebben op het gebied van spraak-taalontwikkeling, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling of motorische ontwikkeling krijgen naast het reguliere VE-programma dat zij op de groepen volgen, één uur per week begeleiding van een VE-tutor. Kinderen met een risico op een achterstand worden met voorrang gescreend op een achterstand, maar alleen kinderen met een feitelijke achterstand krijgen tutor-begeleiding.

Dit maakt de doelgroepdefinitie van de gemeente Teylingen als volgt:

Kinderen in de leeftijd van 2 tot 5 jaar, met een feitelijke achterstand van 6 maanden of meer op het gebied van:

- Spraak-taalontwikkeling
- Rekenen
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Motorische ontwikkeling

De achterstand wordt bepaald aan de hand van het 'stappenplan zorgkinderen' dat als bijlage bij deze notitie zit toegevoegd. Dit stappenplan wordt jaarlijks geüpdatet door de tutorcoördinator met de nieuwste inzichten.

Toeleiding

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het maken van afspraken met betrokken partners over de toeleiding van doelgroepkinderen naar VE. De gemeente Teylingen kent verschillende manieren van toeleiding.

GGD

De GGD heeft het grootste bereik onder gezinnen met peuters. Tijdens de bezoeken aan het CJG (voorheen consultatiebureau) worden in principe alle kinderen gezien gedurende meerdere contactmomenten. Het CJG adviseert alle ouders van peuters om hun kind naar een voorschoolse voorziening te laten gaan. Indien er financiële redenen zijn om de peuteropvang niet te bezoeken, kan de GGD wijzen op de subsidiemogelijkheden.

Wanneer een feitelijke achterstand wordt geconstateerd dan wordt toegeleid naar VE.

Kinderen waar zorgen over zijn, worden met voorrang geplaatst. Het is echter uiteindelijk aan de ouders om te beslissen of het kind de VE echt gaat volgen. Wanneer ouders er niet voor kiezen om hun kind naar een vorm van peuteropvang of VE te laten gaan, dan registreert de GGD dit, samen met de reden. Jaarlijks wordt hierover gerapporteerd aan de gemeente.

Tutor³

Wanneer de kinderopvangorganisatie waar het kind geplaatst is, zorgen heeft over de ontwikkelingen van het kind, dan kan de VE-tutor gevraagd worden om te observeren. Deze tutor kan na observatie het kind indiceren en, na toestemming van ouders, begeleiden.

Auris

Soms zijn er zorgen over of wordt opvallend gedrag geconstateerd bij een kind. Wanneer GGD of de tutor er niet de vinger op kunnen leggen wat er met een kind aan de hand is, kan observatie bij Auris aangevraagd worden. Auris is gespecialiseerd in taal, spraak en gehoor en kan het kind toeleiden naar VE of andere stappen ondernemen, bijvoorbeeld doorverwijzen naar het spreekuur van het auditief centrum.

³ Meer achtergrond over de inzet van de VE-tutor wordt gegeven in het hoofdstuk 'Coördinatie en uitvoering'.

Ouderbetrokkenheid

De thuissituatie is belangrijk voor de ontwikkeling van een kind. Kinderen die thuis onvoldoende uitgedaagd worden, komen op school vaak minder goed mee dan ze zouden kunnen. Ouders kunnen hun kinderen ondersteunen door het bieden van een veilige en stabiele omgeving, sociaal emotionele ondersteuning, intellectuele stimulering en praten met het kind. Het stimuleren van activiteiten thuis, zoals voorlezen, praten en puzzelen, is alleen zinvol als ouders weten hoe je dat op een goede manier kunt uitvoeren. Voorschoolse voorzieningen kunnen ouders hierin ondersteunen. Het is daarom van belang de samenwerking met ouders zo goed mogelijk vorm te geven. Het Teylingse VE-beleid voor ouderbetrokkenheid is afgestemd op drie verschillende groepen ouders, die elk op een bij hun situatie passende manier betrokken kunnen worden.

Kapitaal krachtige ouders

Kinderen van ouders met veel financieel, cultureel en sociaal kapitaal zijn in het voordeel ten opzichte van andere kinderen. Deze ouders zijn vaak hoger opgeleid en maken daardoor vaak al optimaal gebruik van het ouderbeleid. Deze ouders kunnen meedraaien in het reguliere aanbod van ouderactiviteiten en behoeven geen extra aandacht.

Laaggeletterde en laagtaalvaardige ouders

Bij het stimuleren van ouderbetrokkenheid van laaggeletterde ouders moet de nadruk liggen op wat ouders kunnen, zodat zij toch intensief betrokken kunnen worden bij de ontwikkeling van hun kind. Wanneer ouders basisvaardigheden als lezen en schrijven missen, kunnen zij uitgedaagd worden hun kind verhalen te vertellen aan de hand van plaatjes of liedjes met ze te zingen. Bovendien zijn er tegenwoordig veel apps beschikbaar voor laaggeletterde ouders. Wanneer ouders aangeven zichzelf verder te willen ontwikkelen op het gebied van taal dan kennen peuteropvangorganisaties de mogelijkheden voor deze ouders.

Ouders met een migratieachtergrond

Poolse gezinnen

De eerste groep ouders met een migratieachtergrond zijn de Poolse gezinnen die als arbeidsmigrant naar Nederland zijn gekomen. Veel jonge stellen hebben zich blijvend in de regio gevestigd en krijgen hier kinderen. Het is voor de gemeente en het CJG erg belangrijk om deze ouders te bereiken zodat zij hun kinderen naar een vorm van peuteropvang brengen, zodat het kind zo jong mogelijk met de Nederlandse taal in aanraking komt. Om Poolse ouders thuis te laten oefenen met de kinderen zijn er mappen met oefeningen in het Pools beschikbaar. Ook kunnen ouders gestimuleerd worden hun kinderen voor te lezen in hun thuistaal.

Naast de taal zijn er verschillen tussen een Nederlandse opvoeding en een Poolse opvoeding. Het is belangrijk hier oog voor te hebben. In de Bollenstreek is Stichting Kreda actief. Kreda biedt trainingen om de communicatie tussen Nederlandse organisaties en Poolse inwoners te verbeteren. In netwerkbijeenkomsten die de gemeente organiseert, zal Kreda betrokken worden om workshops te verzorgen.

Statushouders

In Teylingen zijn de afgelopen jaren verschillende groepen statushouders komen wonen. De statushouders zijn in aanpak absoluut niet over één kam te scheren. Wat wel voor de meeste statushouders geldt, is dat zij nog erg moeten wennen aan de Nederlandse cultuur en dat alles nieuw voor ze is. Vaak moeten ouders die hun kinderen naar de opvang brengen nog inburgeren en wanneer ouders klaar zijn met inburgeren, hebben zij de neiging hun kind weer van de opvang af te halen, terwijl het in het belang van de ontwikkeling van het kind is om te blijven. Subsiëring maakt het voor de ouders financieel mogelijk om hun kind naar VE te laten gaan. Soms is er bij deze gezinnen sprake van trauma's. Ouders en/of kinderen kunnen dan via het loket van de gemeente toegeleid worden naar hulp.

Om de (voor)scholen te helpen bij het leren kennen van de gebruiken en culturen van anderstalige ouders kan de gemeente Teylingen netwerkbijeenkomsten organiseren in het teken van anderstalige ouders.

Ouders spelen ook een belangrijke rol in de warme overdracht. Zie hiervoor het hoofdstuk 'doorgaande lijn'.

Integraal VE-programma

Gemeenten dienen ervoor te zorgen dat voorscholen gebruik maken van een integraal programma dat voldoet aan artikel 5 van het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. Dit is een programma waarmee de ontwikkeling van peuters op de ontwikkelingsgebieden taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotioneel wordt gestimuleerd. In de gemeente Teylingen is ervoor gekozen om op alle peutergroepen met één specifieke methode te werken: peuterpraat. Peuterpraat is een onderdeel van de Koninklijke Auris Groep. De Koninklijke Auris Groep biedt ondersteuning aan iedereen die moeite heeft met horen, spreken of taal. De Koninklijke Auris Groep verzorgt voor alle peuteropvangorganisaties in gemeente Teylingen training, ondersteuning en bijscholing op het gebied van praatpret en VE. Peuterpraat biedt naast een VE-methode ook een observatie instrument en een thuisprogramma speciaal voor ouders in diverse talen.

Tutor en bijscholing

De scholing van de tutoeren en bijscholing van de pedagogisch medewerkers wordt centraal geregeld door Auris. Zo wordt gewaarborgd dat alle medewerkers die werken aan de ontwikkeling van een VE-kind hetzelfde niveau hebben.

Externe zorgstructuur

Gemeenten zijn, in het kader van integraal jeugdbeleid, verantwoordelijk voor een sluitend netwerk van zorgverleners, zodat kinderen op effectieve en efficiënte wijze de zorg en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. In de gemeente Teylingen hebben we hiervoor de Jeugd- en gezinsteams (JGT) in het leven geroepen. De JGT's voeren regie in een gezin in het kader van 1gezin1plan1regisseur. Dit dient te voorkomen dat meerdere organisaties langs elkaar heen werken rondom een gezin, zonder dat van elkaar te weten.

De VE-tutores overleggen twee keer per jaar met het CJG over

zorgenkinderen, uiteraard met toestemming van de ouders. Het CJG vormt hierbij de schakel naar de JGTs, de tutoeren de schakel naar de kinderopvangorganisaties.

Interne kwaliteitszorg

Kinderopvangorganisaties zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun kwaliteit. De gemeenten dienen wel het eigen beleid, de afspraken met organisaties en de uitvoering van het beleid regelmatig te evalueren. De gemeente Teylingen monitort de kwaliteit op verschillende manieren.

Verantwoording aan gemeente

De toezicht op de basisvoorwaarden vindt plaats door de GGD. Hier wordt jaarlijks op geïnspecteerd en gerapporteerd aan de gemeente.

Bijscholing

Om de kwaliteit van de VE-medewerkers op peil te houden is het wenselijk de VE-medewerkers jaarlijks bij te scholen. In overleg met de VE-coördinator wordt jaarlijks besproken wat wenselijk en nodig is aan bijscholing om het niveau te verhogen of op peil te houden. De gemeente stelt middelen beschikbaar voor de financiering hiervan.

Overlegstructuur en evaluatie

De gemeente Teylingen vindt het erg belangrijk in gesprek te zijn met de organisaties die het VE-beleid uitvoeren. Hiertoe is een overlegstructuur in het leven geroepen. Er zijn meerdere niveaus van overleg:

Beleidsniveau

Tweemaal per jaar gaan beleidsmedewerker en organisaties met elkaar in overleg over de uitvoering van het VE-beleid. Hierin wordt in ieder geval de tutor-begroting en toeleiding van kinderen naar VE besproken. Daarnaast kunnen wisselende actuele beleidsonderwerpen aan de orde komen.

Uitvoerend niveau

Zes keer per jaar komen de tutoeren bij elkaar om de praktische uitvoering van het VE-beleid te bespreken. Auris is hierbij aanwezig om de tutoeren te begeleiden en te ondersteunen. Daarbij staan twee van de zes bijeenkomsten (ieder half jaar) in het teken van overleg op kindniveau met het CJG.

Evaluatie

Aangezien het VE-beleid van Teylingen een voortzetting is van beleid dat al vijf jaar wordt uitgevoerd is de evaluatie van het beleid met name gericht op de invoering van nieuwe wettelijke eisen en op de punten waarop door de onderwijsinspectie in 2010 werd aangegeven dat er een verbetering op nodig is.

Voor de evaluatie van dit beleid is het wenselijk de criteria van te voren vast te stellen.

De criteria waarop we evalueren zijn:

- Bereik en toeleiding:

- Maakt het gemeentelijk beleid de peuteropvang en VE voldoende toegankelijk?
- Stellen de VE-organisaties voldoende peuteropvang- en VE-plekken beschikbaar?
- Is de toeleiding van de JGZ naar VE-locaties optimaal?
- Ouders:
 - Wordt het beleid op ouderbetrokkenheid voldoende uitgevoerd door de VE-organisaties?
- Kwaliteit van de uitvoering VE:
 - Voldoen de VE organisaties aan de eisen van de inspectie?
 - Hoe waarderen de organisaties hun eigen kwaliteit?
 - Hoe waarderen de betrokken partners elkaars kwaliteit?
- Doorgaande lijn:
 - Welk percentage VE-kinderen is met een warme overdracht naar de basisschool gegaan?
 - Hoe beoordelen de basisscholen de kwaliteit deze warme overdrachten?
 - Hoe beoordelen partijen (kinderdagverblijf, school, JGZ) de onderlinge samenwerking bij de doorgaande lijn en warme overdrachten?

Doorgaande lijn

Het moment van overgang naar de basisschool is een kwetsbaar moment voor kinderen met een onderwijsachterstand of extra zorgbehoeften. Een goede overdracht van de voorschool naar de basisschool is cruciaal voor succesvolle start op de basisschool. Dit noemen we de doorgaande lijn.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het maken van afspraken over de organisatie van een doorlopende leerlijn van voorschoolse educatie op de peuteropvang naar vroegschoolse educatie op de basisschool. In Teylingen is afgesproken dat voor elk VE-kind dat naar de basisschool gaat een 'warme overdracht' plaatsvindt. Dit betekent dat er een mondelinge overdracht is tussen de basisschool, de mentor van het kind op het kinderdagverblijf en de ouders van het kind. Dit vindt plaats door middel van een gesprek op school. Als het nodig is schuift de tutor ook aan.

Resultaten

Gemeenten zijn verplicht afspraken te maken met schoolbesturen over de resultaten van vroegschoolse educatie. In Teylingen wordt gedaan door het meten van de DLE scores⁴. Jaarlijks gaat de VE-tutor in gesprek met de intern begeleider van de basisschool over de resultaten van de VVE. Alle kinderen die dat jaar 3,5 jaar op de basisschool zitten en in het verleden VE hebben gehad, worden besproken. De uitkomsten van de taal- en rekentoetsen worden besproken, maar ook het sociale welbevinden van het kind. Deze gesprekken worden ook gebruikt om het VE-beleid en de uitvoering hiervan te evalueren.

⁴ DLE staat voor didactische leeftijdsequivalent. Dit is een manier om het werkelijke niveau van een kind te meten. Dit wordt afgezet tegen het niveau wat het kind zou moeten hebben gezien de leeftijd van het kind.

Coördinatie en uitvoering

960 uur Voorschoolse Educatie

Vanaf 1 augustus 2020 zijn gemeenten verplicht om samen met de aanbieders van peuteropvang (minimaal) 960 uur voorschoolse educatie aan te bieden aan doelgroeppeuters, tussen de 2,5 en 4 jaar. Dit komt verdeeld over 40 weken per jaar, op 16 uur per week. Voorheen was dit 10 uur per week, gedurende 40 weken per jaar. In Teylingen hebben we ervoor gekozen per 1 augustus 2020 het aanbod van 960 uur per week in te voeren. Organisaties krijgen de vrijheid om de 960 uur binnen hun eigen bedrijfsmodel vorm te geven. Hierbij dienen ze wel te voldoen aan de randvoorwaarden die vanuit het ministerie van OCW zijn meegegeven. Er telt maximaal 6 uur per dag mee voor VE en de VE moet over minimaal 3 dagdelen uitgespreid worden. In Teylingen wordt VE aangeboden op zowel voormalig peuterspeelzalen als kinderdagverblijven. De peuterspeelzalen werken met een aanbod van 4 uur per dag, terwijl kinderdagverblijven met hele dagopvang werken. De peuterspeelzalen zullen daarom VE gaan aanbieden in 4 dagdelen van 4 uur, terwijl kinderdagverblijven zullen gaan werken met 3 dagdelen van 5 of 6 uur. Ook kan ervoor gekozen worden de VE uit te smeren over meer dan 40 weken per jaar.

De rol van de tutor

Een tutor is een pedagogisch medewerker die kinderen met een achterstand individueel kan begeleiden bij het stimuleren van de ontwikkeling. De tutor heeft elke week een individueel begeleidingsmoment van de doelgroeppeuter op de groep. De rol van de tutor is in ieder geval:

- Het observeren en zo nodig indiceren van peuters wanneer er vragen zijn over de ontwikkeling van de peuter op één van de VE-gebieden;
- Het maken van een handelingsplan met individuele doelen voor de peuter;
- Het daadwerkelijk werken met de peuter om de doelen te behalen;
- Half jaarlijkse evaluatie van de inzet samen met PM-ers en ouders, zijn de doelen behaald of is extra inzet nodig?;
- Terugkoppeling van de voortgang aan het CJG;
- Het afronden van de begeleiding en voorbereiden van de warme overdracht van de peuter naar het onderwijs.

2. Onderwijs aan nieuwkomers

Primair Onderwijs

Het samenwerkingsverband primair onderwijs Duin- en Bollenstreek heeft ervoor gekozen in regionaal verband een taalklas op te richten voor het primair onderwijs. Deze taalklassen zijn bedoeld voor kinderen tussen de 6 en 12 jaar, die korter dan één jaar in Nederland wonen en de Nederlandse taal nog niet spreken. Deze taalklas is onderdeel van de Victorschool in Noordwijkerhout en daarmee onderdeel van Sophia Scholen. Het grootste deel van de leerlingen is statushouder of arbeidsmigrant. In taalklassen wordt voltijd onderwijs geboden aan deze kinderen, waarbij zij een jaar lang intensief NT2 onderwijs krijgen. Na dit jaar op de taalklas stromen zij in, in het reguliere onderwijs, een basisschool in hun eigen dorp.

Het Samenwerkingsverband en de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek werken met elkaar samen in de stuurgroep nieuwkomers. Doel van deze stuurgroep is om in de regio een dekkend netwerk van taalonderwijs aan te bieden voor anderstalige kinderen. De stuurgroep werkt vanuit de uitgangspunten van de PO-raad die beschreven staan in 'Ruimte voor nieuwe talenten'⁵. Deze uitgangspunten houden grofweg in dat nieuwkomerskinderen een vijfjarige ontwikkeling doormaken bij het verwerven van een nieuwe taal. In het eerste jaar dient er een kwalitatief hoogstaand NT2-aanbod te zijn. Na dit jaar kan het kind in het reguliere onderwijs met aanvullende NT2 ondersteuning meegroeien. Het eerste jaar is er dus de taalklas voor een intensief taalbad. Daarna stromen leerlingen door naar het regulier onderwijs en krijgen zij daarbij nog ondersteuning van 'de Vliegende Brigade'. De Vliegende Brigade is een team van NT2-specialisten vanuit Stichting OBODB die leraren en leerlingen in het regulier onderwijs coachen op het gebied van NT2.

De taalklassen worden gefinancierd door Sophia Scholen en de gemeenten gezamenlijk. Daarnaast zijn gemeenten uiteraard verantwoordelijk voor de huisvesting van de taalklassen. De vliegende brigade wordt gefinancierd vanuit het Samenwerkingsverband. De gemeenten spelen bij deze financiering geen rol.

Voortgezet Onderwijs

Voor anderstalige kinderen in de leeftijdscategorie 13 t/m 18 jaar is er ook een voltijd voorziening. Dit zijn de Internationale Schakelklassen. De Internationale Schakelklassen (hierna: ISK) zijn onderdeel van Stichting Fioretti Teylingen. Leerlingen volgen gedurende twee jaar NT2 onderwijs aan de ISK voordat zij doorstromen naar regulier VO of MBO onderwijs. Op de ISK volgen de leerlingen voor de helft van de tijd het vak Nederlands. Daarnaast krijgen zij ook de reguliere VO vakken onderwezen zoals wiskunde en gymnastiek.

De gemeente Teylingen verzorgt alleen de onderwijshuisvesting voor de Internationale Schakelklassen. Begin januari 2020 verhuizen de Internationale Schakelklassen van Katwijk naar Lisse, naar de voormalig Beekbrugschool. Van een inhoudelijke bekostiging als bij de Taalklassen is geen sprake.

Schooljaar 2019-2020 is de KTS in samenwerking met mboRijnland een kleinschalige MBO-opleiding BOL Kok en Bakken niveau 2 gestart. Het doel van deze opleiding om te voorkomen

⁵ https://issuu.com/poraad/docs/ruimte_voor_nieuwe_talenten

dat studenten voortijdig uitstromen en daardoor geen startkwalificatie halen. Studenten die in aanmerking komen om deel te nemen aan deze opleiding zijn risicoleerlingen, waaronder de leerlingen van de ISK. Een deel van deze opleiding wordt betaald vanuit de gelden ten bestrijding van voortijdig schoolverlaten.

Kopklas

Het samenwerkingsverband heeft het initiatief genomen om te onderzoeken of het wenselijk en haalbaar is om een zogenaamde Kopklas te starten in regionaal verband. Een kopklas is een schooljaar tussen de basisschool en het voortgezet onderwijs in, voor leerlingen die betere resultaten zouden kunnen behalen in het voortgezet onderwijs, als zij de Nederlandse taal beter zouden beheersen. Op moment van schrijven wordt onderzocht of het mogelijk is een pilot te starten met ingang van het schooljaar 2020/2021. De gemeenten in de regio volgen deze ontwikkelingen in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid.

3. Leesbevordering en leesplezier

Het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden begint bij leesplezier. In samenwerking met de Bibliotheek Bollenstreek zetten we in op leesbevordering en leesplezier vanaf de jongste leeftijd.

BoekStart

Iedere ouder ontvangt wanneer het kind drie maanden is een brief met een waardebon voor BoekStart. Hiermee ontvangt de ouder een gratis lidmaatschap voor de baby en het BoekStartkoffertje met boekjes en een cd. Ook is er een speciale BoekStarthoek met boekjes voor Baby's. Zo wordt het voorlezen op jonge leeftijd al gestimuleerd. Dat het voorlezen van baby's, baby's slimmer maakt is inmiddels bewezen.⁶

VoorleesExpress

Sinds 2017 is de VoorleesExpress actief in Teylingen. De VoorleesExpress komt 20 weken lang, 1 uur per week bij gezinnen thuis om voor te lezen, samen te lezen en taalspelletjes te doen. Hierbij geven zij ouders ook handvatten om het voorleesritueel over te nemen. De VoorleesExpress wordt uitgevoerd door Bibliotheek Bollenstreek en werkt samen met basisscholen, kinderdagverblijven, vluchtelingenwerk en het CJG. Jaarlijks worden zo'n 20 gezinnen in Teylingen aangemeld voor de VoorleesExpress.

⁶ <https://www.lezen.nl/nl/publicaties/boekstart-maakt-babys-slimmer>

Financiën

Gemeenten ontvangen jaarlijks middelen van de Rijksoverheid voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. Het gaat hierbij om geoormerkt geld, het geld mag slechts aan een beperkt aantal activiteiten worden uitgegeven. Indien het geld in het kalenderjaar niet of niet geheel is besteed aan het bestrijden van onderwijsachterstanden, dan mag de gemeente het overschot overhevelen naar het volgende jaar. Dit mag echter maximaal gedurende een tijd van vier kalenderjaren, startend op 1 januari 2019.

Gemeenten mogen het budget naar eigen inzicht besteden, mits dit past binnen de wettelijke doelstellingen. De doelstellingen zijn vastgelegd in de Wet op het primair onderwijs. Deze wet schrijft voor dat de middelen mogen worden besteed aan voorschoolse educatie, activiteiten voor basisschoolleerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal en afspraken over voor- en vroegschoolse educatie. Hieronder vallen onder meer uitgaven aan bereik en toeleiding van de doelgroep naar voorschoolse voorzieningen, zomerscholen, taalklassen en schakelklassen of andere activiteiten die de beheersing van de Nederlandse taal van (toekomstige) leerlingen in het basisonderwijs bevorderen.

Uitgaven

Lasten	2020	2021	2022	2023
VE-tutores	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000
Vergoeding uren VE-kinderen	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
Lees- en kwaliteitsbevordering	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Taalklassen	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Bijscholing VE-leidsters	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Inkoop externe expertise	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Peuteropvangsubsidie	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Totaal	€ 235.000	€ 235.000	€ 235.000	€ 235.000

Inkomsten gemeentefonds

Baten	2020	2021	2022	2023
Onderwijsachterstandsmiddelen*	€ 75.000	€ 69.000	€ 64.000	€ 64.000
Eigen middelen Teylingen OAB	€ 40.000	€ 46.000	€ 51.000	€ 51.000
Asschergelden**	€ 56.000	€ 56.000	€ 56.000	€ 56.000
Eigen middelen Teylingen Peuteropvang	€ 64.000	€ 64.000	€ 64.000	€ 64.000
Totaal	€ 235.000	€ 235.000	€ 235.000	€ 235.000
Waarvan rijksmiddelen	€ 131.000	€ 125.000	€ 120.000	€ 120.000
Waarvan eigen middelen	€ 104.000	€ 110.000	€ 115.000	€ 115.000

*Geoormerkt geld

** bijdrage Rijksoverheid in kosten Peuteropvang

Verklarende woordenlijst

Asschergelden – Gemeenten krijgen jaarlijks een uitkering in het gemeentefonds om peuteropvangplekken te realiseren voor peuters waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Vernoemd naar toenmalig minister Lodewijk Asscher die deze maatregel heeft ingevoerd in 2016.

Auris - Koninklijke Auris groep geeft hulp aan iedereen die moeite heeft met horen, spreken of taal. Auris onderzoekt, behandelt, ondersteunt en geeft onderwijs. Auris ontvangt voor een deel van haar taken subsidie vanuit de Rijksoverheid. Daarnaast koopt gemeente Lisse aanvullende diensten in bij Auris.

Doelgroepdefinitie – De Wet Primair Onderwijs bepaalt dat de gemeente in overleg met schoolbesturen en directies van kinderopvang vaststellen welke kinderen in aanmerking komen voor voorschoolse educatie. Door de doelgroep op lokaal niveau zo goed mogelijk te identificeren kan op maat gewerkt worden aan het bestrijden van onderwijsachterstanden. De gemeente legt haar doelgroep vast in beleid. Dit wordt de doelgroepdefinitie genoemd.

Gewichtenregeling – Voorheen kregen gemeenten en scholen geld voor onderwijsachterstand op grond van de gewichtenregeling. Hierbij werd aan een kind een 'leerlinggewicht' toegekend op grond van het opleidingsniveau van de ouders. De administratie en bewijslast van de gewichtenregeling lag bij de scholen. De gewichtenregeling is per 1 augustus 2019 vervallen.

Jeugdgezondheidszorg (JGZ) – Wanneer in het stuk gesproken wordt over de jeugdgezondheidszorg, dan worden de contactmomenten met de jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen op het Centrum voor Jeugd en Gezin bedoeld. Deze contactmomenten worden ook wel eens bezoeken aan het consultatiebureau genoemd.

Kinderopvangtoeslag – Kinderopvangtoeslag is een bijdrage in de kosten voor de kinderopvang. Deze bijdrage wordt verstrekt door de belastingdienst. Kinderopvangtoeslag is niet voor iedereen beschikbaar. Je hebt alleen recht op kinderopvangtoeslag wanneer beide ouders werken, of wanneer je als alleenstaande ouder werkt en het kind op jouw adres woont. De kinderopvangtoeslag is inkomensafhankelijk.

Pedagogisch medewerker – de pedagogisch medewerker is de leidster in de kinderopvang die zich bezighoudt met het begeleiden en verzorgen van de kinderen.

Startkwalificatie - Een startkwalificatie is een diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger.

Taalontwikkelingsachterstand – Wanneer een kind een taalontwikkelingsachterstand heeft verloopt de taalontwikkeling minder goed dan gemiddeld. De taalontwikkeling verloopt wel normaal, maar langzamer dan bij andere kinderen. Soms komt dit door aanleg, soms omdat een kind te weinig wordt blootgesteld aan de Nederlandse taal. Voorschoolse educatie richt zich op het bestrijden van de taalontwikkelingsachterstand, door extra taalaanbod loopt het kind zijn achterstand vaak weer in.

Taalontwikkelingsstoornis – Een taalontwikkelingsstoornis is een neurocognitieve ontwikkelingsstoornis. De taal wordt in de hersenen minder goed verwerkt. Een taalontwikkelingsstoornis is een aangeboren stoornis. Het aanbod van voorschoolse educatie helpt niet om een taalontwikkelingsstoornis te behandelen. Er is dan een gespecialiseerd behandelplan nodig.

VE – de afkorting VE staat voor Voorschoolse educatie. Voorschoolse educatie is gericht op kinderen tussen 2,5 en 4 jaar oud, met een (risico op) onderwijsachterstand en wordt gegeven op een voorschool.

VVE – de afkorting VVE staat voor Voor- en Vroegschoolse educatie. VVE is het programma dat wordt aangeboden aan de groep van 2,5 tot 7 jaar oud, zowel op de voorschool als de vroegschool.

VVE-programma – Het VVE-programma is een lesmethode die op de voor- of vroegschool gebruikt wordt om achterstanden te bestrijden. VVE-programma richten zich op een taal-, reken-, sociaal-emotionele- of motorische achterstand.

Voorschool – Een voorschool is een kinderdagverblijf dat voorschoolse educatie aanbiedt.

Vroegschool – Een vroegschool bestaat uit de groepen 1 en 2 van een basisschool met VVE.

Bijlage 1

Evaluatie beleid voor- en vroegschoolse educatie gemeente Teylingen

1. Introductie

Het VVE-beleid van de gemeente Teylingen is in de huidige vorm opgezet in 2013. In 2013 is een beleidsnotitie opgesteld in samenspraak met de, op dat moment, in Teylingen actieve aanbieders. Gedurende de daaropvolgende jaren is dit beleid geïmplementeerd op de kinderdagverblijven en peuterspeelzalen in Teylingen.

Omdat de beleidsnota geen vaste evaluatiecriteria vaststelt is het Teylingse beleid geëvalueerd op de punten waarop door de onderwijsinspectie in 2010 werd aangegeven dat er een verbetering op nodig is.

- Doelgroepdefinitie
- Bereik en toeleiding
- Ouders en ouderbeleid
- Doorgaande lijn
- Resultaten

2. Evaluatie met de tutoren

Met de tutoren is geëvalueerd op het punt doelgroepdefinitie, en ouders en ouderbeleid.

Doelgroepdefinitie

De doelgroepdefinitie is volledig en toereikend. Voor de tutoren is het echter wel aan aandachtspunt om meer aandacht te hebben voor de andere achterstanden dan taal/spraak. De doelgroepdefinitie wordt wel iets aangepast vanwege een wetswijziging.

Ouders en ouderbeleid

Uit de evaluatie met de tutoren blijkt dat opdrachtjes die de VE-kinderen mee naar huis krijgen door ouders vaak niet worden gedaan. Ook wordt aangegeven dat ouderbijeenkomsten vaak niet worden bezocht.

De reden hiervoor lijkt te zijn dat onvoldoende wordt aangesloten bij de behoeftes van ouders. De ouderbijeenkomsten worden bijvoorbeeld georganiseerd op momenten dat veel ouders aan het werk zijn.

Wat betreft de opdrachtjes thuis dient beter gekeken te worden per ouder wat de ouder kan en wat de ouder aanspreekt. Er zijn inmiddels ook opdrachtjes in de eigen taal van de ouders beschikbaar, wanneer ouders anderstalige zijn.

Wat betreft de ouderbijeenkomsten wordt in de toekomst geprobeerd hier beter op te anticiperen, door ouders zich in te laten schrijven voor individuele contactmomenten, of bijeenkomsten op andere tijdstippen te organiseren (bijvoorbeeld bij ophalen kinderen of in de avond).

3. Terugblik op aantal VVE kinderen

Het percentage kinderen dat een vorm van peuteropvang bezoekt ligt al jaren rond de 95%. Dit is een relatief hoog percentage. Het aantal kinderen dat in de afgelopen jaren VE volgde is hieronder weergegeven.

Jaar	Aantal kinderen dat VE volgde
2015	39
2016	40
2017	44
2018	47
2019	48

In de laatste vijf jaar is een behoorlijke stijging te zien. Deze stijging wordt onder meer veroorzaakt door een stijging van anderstalige kinderen in Teylingen. Het gaat hierbij niet alleen om Poolse kinderen of statushouders. In de Teylingse peuteropvang zijn kinderen van 19 verschillende nationaliteiten bekend.

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat het bereik en toeleiding hoog zijn. Een enkele ouder weigert de tutorbegeleiding. In dat geval wordt een gesprek met de ouder gevoerd om te bekijken waar voor de ouder de knelpunten zitten en of deze opgelost kunnen worden. Wanneer de ouder na dit gesprek nog steeds geen tutorbegeleiding wil inzetten voor het kind, dan respecteren we de keuze van de ouder.

4. Evaluatie basisonderwijs

Met de basisscholen is geëvalueerd op de punten doorgaande lijn en resultaten.

Doorgaande lijn

In een rondgang langs basisscholen is gevraagd hoe zij de overdracht van VE-kinderen naar de basisschool ervaren. In elk overleg werd aangegeven dat de contacten met de voorscholen en de tutores goed zijn en dat men tevreden is met de overdracht. Dit behoeft geen verdere verbetering.

Resultaten

In 2018 gaven meerdere directeuren bij de gemeente aan, zorgen te hebben over de resultaatmetingen bij VE-kinderen. Tot dan toe was afgesproken de toetsgegevens van de kleuters te verzamelen en via de tutor-coördinator terug te koppelen aan de gemeente. In 2018 namen de meeste scholen geen toetsen meer af bij hun kleuters en konden de resultaatgegevens dus niet meer delen.

In 2019 is al gewerkt aan een oplossing voor dit probleem. Inmiddels worden de toetsgegevens van groep 3 de VE-kinderen gebruikt om resultaatmetingen te doen. Daarnaast wordt er een gesprek gevoerd tussen de school en de tutor, om iets meer duiding te geven aan de cijfers.

5. Conclusie

De evaluatie van dit beleidsdocument was lastig, aangezien er vooraf geen duidelijk evaluatiecriteria vastgesteld waren. Toch hebben we een redelijk helder beeld gekregen van wat goed gaat en wat verbetering behoeft.

Met name het ouderbeleid verdient extra aandacht de komende jaren. Hierbij wordt in de nieuwe beleidsnota ook uitgebreid stilgestaan.

Het algehele beeld is dat het VVE-beleid in Teylingen stevig staat en met oog voor toekomstige ontwikkelingen, voortgezet mag worden.